

Brüssel, 7. november 2025
(OR. en)

14930/25

SPORT 43

MÄRKUS

Saatja:	Eesistujariik
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Demokraatia ja läbipaistvus spordis – <i>Arvamuste vahetus</i>

Delegatsioonidele edastatakse lisas eespool nimetatud teemal koostatud eesistujariigi suunisdokument, pidades silmas nõukogu 28. novembri 2025. aasta istungil (haridus, noored, kultuur ja sport) toimuvat arvamuste vahetust.

Demokraatia ja läbipaistvus spordis

Eesistujariigi suunisdokument

Sport on Euroopa ühiskonna lahutamatu osa. See kujutab endast rohkemat kui võistlust, tulemusi ja medaleid: see inspireerib, kaasab ja ühendab inimesi, olenemata nende riigist, kultuurist või emakeelest. Edendades rõõmu, õiglust, kaasatust ja austust, aitab sport kaasa aktiivsete, tervete ja sotsiaalselt kaasatud kodanike arenemisele. Selle abil luuakse sildu ja keskkondi ning jäetakse kõrvale erimeelsused ühiste eesmärkide saavutamise nimel. Spordiväljakul ja kohalikes spordiklubides tugevdab sport ühist identiteeti ning ühtekuuluvust, näidates, et aus mäng ja reeglite austamine on demokraatliku kodakondsuse alus. Tõelise demokraatia koolina kultiveerib sport ausameelsust, vastutust ja osalemist, tugevdades meie ühiskondade sotsiaalset struktuuri.

Euroopa spordimudel tugineb sellele alusele. See põhineb veendumusel, et sport peab lisaks meelelahutusele ka alal hoidma meie ühiseid väärtusi, nagu demokraatia, läbipaistvus, solidaarsus ja inimõiguste austamine. Need põhimõtted on spordis usalduse ja legitiimsuse nurgakivid. Ilma nendeta võib sport kaotada oma ühendava rolli konstruktiivse jõuna ühiskonna hüvanguks. Seetõttu on ELi eesistujariik Taani otsustanud seada demokraatia ja läbipaistvuse spordis käesoleva poliitilise arutelu keskmesse.

Taani ja Põhjamaade poolt 2021. aastal algatatud ühisavaldus läbipaistvuse, demokraatia ja inimõiguste kohta rahvusvaheliste spordialaliitude töös oli oluline verstapost. Deklaratsiooniga, mille allkirjastasid algselt 23 Euroopa riiki ja mille on nüüd heaks kiitnud kokku 38 riiki, edendatakse avatud ja demokraatlikku otsustusprotsessi ning see on riigisisestes ja rahvusvahelistes aruteludes kasulik võrdlusalus spordiorganisatsioonide jaoks, kellel on märkimisväärne vastutus parimate demokraatlike tavade rakendamisel ja alalhoidmisel. Demokraatlikud ja läbipaistvad väärtused on nüüd kindlalt ELi spordipoliitika keskmes, alates 2007. aasta valgest raamatust spordi kohta ja 2009. aasta Lissaboni lepingust kuni ELi spordialase töökava ja programmi „Erasmus+“, mis tugevdavad head juhtimistava ja integreerivad spordi ühiskondlikku rolli Euroopa koostöösse.

Vaatamata nendele edusammudele püsivad tõsised probleemid. Paljud rahvusvahelised spordiorganisatsioonid seisavad endiselt silmitsi demokraatia defitsiidiga, kus kaugelelatuva mõjuga otsuseid tehakse ilma liikmesorganisatsioonide, sportlasi või kodanikuühiskonda tegelikult kaasamata. Läbipaistvus on endiselt ebapiisav, nt korraldusõiguse andmisel, kus ebaselged kriteeriumid ja läbipaistmatud hääletusmenetlused suurendavad korruptsiooni ja lubamatu mõjutamise ohtu. Samal ajal kasutatakse sporti jätkuvalt nn mainepesu vahendina spordi kaudu, kus režiimid kasutavad ära suursündmusi, et oma mainet parandada ning suunata tähelepanu eemale ebademokraatlikelt protsessidelt ja inimõiguste rikkumistelt.

Lisaks oleme näinud ohtu, mis tuleneb alternatiivsetest liigadest, ehk äriettevõtetest, mis ei ole täielikult kooskõlas Euroopa spordimudeli alusväärtustega. Suletud võistlused, mis on eraldatud kõrgemale tasemele tõusmise ja madalamale tasemele langemise struktuuridest ja mis kahjustavad suurte ja väikeste klubide vahelist solidaarsust, katkestavad olulisi sidemeid rohujuure tasandi ja tippspordi vahel ning õõnestavad avatust ja õiglust Euroopa sporditraditsioonide keskmes. Samuti võib Euroopa võistluste ümberpaigutamine väljaspool Euroopat asuvatesse võistluskohtadesse ärilistel eesmärkidel nõrgendada kultuurilisi ja sotsiaalseid sidemeid klubide, fännide ja kogukondade vahel. Kui sport eemaldatakse selle loomulikust kontekstist, võib see oma toetajad eemale tõugata ning kaotada oma rolli kohaliku ja rahvusliku identiteedi säilitamisel.

Kui need arengud jätkuvad, on oht, et sport kaotab rahva poolt tunnustatud legitiimsuse. Üldsuse usaldus sõltub veendumusest, et võistlused toimuvad võrdsetes tingimustes ja et otsuseid tehakse õiglastel demokraatlikel alustel. Euroopa spordimudeli kaitsmine nõuab aktiivseid jõupingutusi. EL, selle liikmesriigid ja spordiorganisatsioonid peavad veel kord kinnitama oma pühendumust Euroopa spordimudeli väärtustele, toetama avatud võistlusi ning säilitama solidaarsuse rohujuure tasandi ja tippspordi tasandi vahel.

Mudeli kaitsmine tähendab läbipaistvuse ja aususe alalhoidmist, tagades, et juurdepääs võistlustele ja sporditulemustele põhineb saavutustel, mitte rahalisel ainuõiguslikkusel või suletud süsteemidel. Nimetatud läbipaistvus, mis on integreeritud kõrgemale tasemele tõusmise ja madalamale tasemele langemise struktuuridesse, eristab enamikku Euroopa sporti ärihuvidest lähtuvatest formaatidest. Kuigi EL ja selle liikmesriigid tunnustavad spordi autonoomiat, ei tohi me jääda tegevusetuks; me peame jääma aktiivseks ning jätkama püsivat dialoogi ja olema pühendunud pidevale täiustamisele. Vaja on kindlat seisukohta Euroopa võistluste Euroopast välja viimise vastu ärilistel eesmärkidel, kinnitades veel kord, et spordi kultuurilisest ja sotsiaalsest väärtusest ei tohiks saada toode, millega kaubeldakse.

Suürürituste korraldusõiguse andmine on veel üks valdkond, kus tuleb suurendada läbipaistvust ja legitiimsust. Otsused peaksid põhinema selgetel avalikel kriteeriumidel ning kandidaatriike tuleks hinnata vastavalt nende inimõiguste, juhtimisstandardite ja ajakirjandusvabaduse olukorrale. Viimastel aastatel on rikkumisest teatajad ja sõltumatud uurimised näidanud, kuidas turniiride korraldusõiguse andmist saab mõjutada läbipaistmatu otsuste tegemise, puuduliku järelevalve ja avaliku narratiivi manipuleerimise kaudu, hõlmates ajakirjanike jälgimist ja teabe kontrollimist kriitika mahasurumiseks. Sellised kogemused toovad esile riskid, mis tulenevad läbipaistvuse ja vastutuse nõrgenemisest, ning näitavad tungivat vajadust tagada, et avatusest, väljendusvabadusest ja sõltumatust kontrollist saaksid rahvusvaheliste spordiürituste korraldusõiguse andmisel ja nende jälgimisel mitteläbiräägitavad tingimused.

Seetõttu on pärast korraldusõiguse kohta tehtud otsuseid hääletuste täielik avalikustamine ja läbipaistvad järelevalveprotsessid olulised, koos sõltumatu järelevalve ja selgete nõuetega ürituse pikaajalisele sotsiaalsele ja keskkonnavalasele pärandile.

Demokraatia ja läbipaistvuse tugevdamine spordis läheb aga korraldusõigusest palju kaugemale. See puudutab liitude, klubide ja ühenduste igapäevast juhtimist, sealhulgas rahavoogude juhtimist, sportlaste kaitset ja toetamist ning teabe jagamist. See tähendab ka nende toetamist, kes edendavad spordiausust: ajakirjanikud, rikkumisest teatajad ja sõltumatud eksperdid, kelle kontroll ja julgus on vastutuse jaoks hädavajalikud. Nende osalejate vaba ja ohutu tegutsemise tagamine on spordi demokraatliku juhtimise keskne osa.

Ükski riik ega organisatsioon ei suuda neid muutusi üksi saavutada. Edusammud sõltuvad sarnaselt meelestatud riikide tugevatest liitudest, rahvusvaheliste spordialaliitude toetamisest nende juhtimistavade reformimisel ning praktiliste vahendite ja standardite väljatöötamisest avatuse ja vastutuse tagamiseks. Hariduse ja meediapädevuse edendamine spordi ökosüsteemis on sama oluline ka kriitilise ja sõltumatu ajakirjandustegevuse tugevdamiseks ning narratiividega manipuleerimise ja nende kontrolli vastu seismisele kaasaaitamiseks.

Ühiste jõupingutuste abil saavad EL, selle liikmesriigid ja spordiorganisatsioonid aidata tagada, et läbipaistvusest ja demokraatiast saavad rahvusvahelises spordis pigem reegel kui erand. Sport küll ühendab meid, kuid see vajab ka meid. Selleks et kaitsta spordiausust ja säilitada spordi rolli ühendava jõuna ühiskonnas on vaja tugevat, demokraatlikku ja ühtset Euroopa seisukohta.

Sellest tulenevalt palutakse kõigil liikmesriikidel arutada järgmisi küsimusi.

1. Kuidas saavad EL ja selle liikmesriigid kõige tõhusamalt ja konkreetsemalt toetada rahvusvahelisi spordialaliite demokraatia, läbipaistvuse ja usaldusväärsuse tugevdamisel juhtimisstruktuurides, näiteks ühiste Euroopa hea juhtimistava põhimõtete kaudu, millega seatakse selged standardid ja ootused?
2. Kuidas saavad EL ja selle liikmesriigid kõige kindlamalt kaitsta ja edendada Euroopa spordimudelit, sealhulgas avatud võistluste väärtusi, solidaarsust kõigi sporditasandite vahel ja sotsiaalset vastutust, tegeledes samal ajal ka alternatiivsete liigade ja Euroopa võistluste ümberpaigutamisega?

Palun ärge ületage kolme minuti pikkust kõneaega.